Hakukohteen nimi: Politiikan ja viestinnän kandiohjelma

Kokeen päivämäärä ja aika: 8.5.2019 klo 10.00–15.00

Kirjoita henkilö- ja yhteystietosi tekstaamalla.

Kirjoita nimesi latinalaisilla kirjaimilla (abcd...), älä esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla (абгд...).

Jos sinulla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjoita sen asemesta syntymäaikasi.

Sukunimi	
Kaikki etunimet	
Henkilötunnus	
Sähköpostiosoite	
Puhelinnumero	

Tarkista sivunumeroiden avulla, että olet saanut kaikki sivut.

Kirjoita alla olevaan laatikkoon nimikirjoituksesi merkkinä siitä, että olet tarkistanut edellä mainitut asiat.

Nimikirjoitus	

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamasi vastaukset arvostellaan, jätä alla oleva laatikko tyhjäksi.

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamiasi vastauksia ei arvostella, kirjoita alla olevaan laatikkoon teksti "*Haluan, että vastauksiani ei arvostella*". Tässä tapauksessa saat vastauksistasi nolla pistettä.

Arvostelusta luopuminen	

Kun aiot palauttaa koepaperit

Muista kirjoittaa koepaperinipun kansilehdelle allekirjoituksesi, sekä nimesi kaikille pyydetyille sivuille. Kun lähdet palauttamaan koepapereita, ota mukaasi kaikki tavarat istumapaikaltasi. Palauta kaikki saamasi paperit, myös suttupaperit, vaikket olisikaan tehnyt joitakin tehtäviä tai mitään tehtäviä. Todista henkilöllisyytesi, kun palautat paperit. Kokeen valvoja merkitsee kokeeseen osallistumisen ja koepapereiden palautuksen osallistujalistaan. Tarvittaessa saat kokeen valvojalta erillisen todistuksen valintakokeeseen osallistumisesta

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

- Tarkista, että saamassasi koenipussa on kansilehden ja ohjesivujen (sivut 1-2) lisäksi:
  - sivu missä kaikki valintakoekysymykset (sivu 3)
  - kirjallisuusosio (sivut 5-19)
  - aineisto-osio (sivut 21-43)
  - erillisinä liitteinä olevat aineistot 1 ja 2 (tekstiosuus 11 s. + kuvat 2 s.)
  - yksi ruutupaperiarkki omia muistiinpanoja varten (konseptipaperi)

- Tarkista, että olet kirjoittanut nimesi ja henkilötunnuksesi jokaiselle paperille.

- Vastaa tehtäviin koekirjallisuuden ja/tai aineiston mukaisesti. Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella.

- Kirjoita vastauksesi
  - suomeksi tai ruotsiksi.
  - lyijykynällä ja selvällä käsialalla. Arvostelija tulkitsee tulkinnanvaraiset merkinnät vähiten pisteitä tuottavan vaihtoehdon mukaisesti.

- Älä kirjoita vaihtoehtoisia vastauksia. Jos kirjoitat vaihtoehtoisia vastauksia, arvostelussa huomioidaan vain vastaus, josta saat vähiten pisteitä.

- Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa. Olet saanut yhden arkin ruutupaperia. Voit tarvittaessa pyytää lisää ruutupaperia valvojalta.

- Pidä koemateriaalisi niin, että lähelläsi istuvat hakijat eivät pysty katsomaan vastauksiasi ja merkintöjäsi.

Pisteyttäminen

Valintakoe pisteytetään asteikolla 0-36. Osa-/tehtäväkohtaiset pisteet on ilmoitettu osan/tehtävän kohdalla. Valinnan edellytyksenä on, että kirjallisuuskokeesta tulee saada vähintään 8 pistettä ja aineistokokeesta vähintään 11 pistettä. Mikäli kirjallisuuskokeen pistemäärä on vähemmän kuin 8 pistettä, aineistokoe jätetään arvostelematta.

Tehtävä arvostellaan aina tehtäväkohtaisten arvosteluperusteiden mukaisesti vertaamatta tehtävän vastausta muiden tehtävien vastauksiin. Et voi viitata vastauksessasi muihin tehtäviin antamiisi vastauksiin.

Politiikan ja viestinnän valintakokeen kysymykset

Kirjallisuuskysymykset

Kirjana Pierre Rosanvallon (2013/2008) Demokraattinen oikeutus. Puolueettomuus, refleksiivisyys, läheisyys. Tampere: Vastapaino.

Kysymys 1a
Mitä Rosanvallon tarkoittaa siirtymällä *yksimielisyyden* tavoitteesta *enemmistöperiaatteeseen*? (2 b)

Kysymys 1b
Selvitä pääkohdat ”esimerkillisten jakobiinien” ajattelutavasta ja kuinka se on muodostunut. (2p)

Kysymys 2
Mitä Rosanvallon tarkoittaa *monimutkaisen (kompleksisen) suvereniteetin* käsitteellä ja miten hän tulkitsee sen avulla poliittisen elämän muutoksia 1970-luvulta nykyaikaan? (5p)

Kysymys 3
Erittele, millä tavoin Rosanvallonin mukaan *läheisyyslegitimiteetti* tulee esiin *läsnäolon politiikassa*? (5p)

Aineistokysymykset

Kysymys 4

Analysoi aineiston pohjalta Macronin toimintaa Rosanvallonin *vuorovaikutusdemokratian* käsitteen avulla. (5p)

Kysymys 5
Analysoi aineiston pohjalta kansalaisten poliittisen identiteetin muutoksia Ranskassa. (5p)

Kysymys 6
Analysoi aineiston perusteella *vaalidemokratian* ja *vastademokratian* jännitteitä Ranskassa. Tarkastele erityisesti vaalidemokratiassa valittujen poliittisten päättäjien ja vastademokratian toimijoiden käsityksiä toimintansa oikeutuksesta. (6p)

Kysymys 7
Analysoi aineiston pohjalta Macronin ja keltaliivien taistelua läsnäolosta ja huomiosta mediayhteiskunnassa. (6p)

Kirjallisuuskysymykset

Kirjana Pierre Rosanvallon (2013/2008) Demokraattinen oikeutus. Puolueettomuus, refleksiivisyys, läheisyys. Tampere: Vastapaino.

Kysymys 1a

Mitä Rosanvallon tarkoittaa siirtymällä *yksimielisyyden* tavoitteesta *enemmistöperiaatteeseen*? (2p)

Kysymys 1b) Selvitä pääkohdat ”esimerkillisten jakobiinien” ajattelutavasta ja kuinka se on muodostunut. (2p)

Kysymys 2

Mitä Rosanvallon tarkoittaa *monimutkaisen (kompleksisen) suvereniteetin* käsitteellä ja miten hän tulkitsee sen avulla poliittisen elämän muutoksia 1970-luvulta nykyaikaan? (5p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Kysymys 3

Erittele, millä tavoin Rosanvallonin mukaan *läheisyyslegitimiteetti* tulee esiin *läsnäolon politiikassa*? (5p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Aineistokysymykset

Kysymys 4

Analysoi aineiston pohjalta Macronin toimintaa Rosanvallonin *vuorovaikutusdemokratian* käsitteen avulla. (5p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Kysymys 5

Analysoi aineiston pohjalta kansalaisten poliittisen identiteetin muutoksia Ranskassa. (5p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Kysymys 6

Analysoi aineiston perusteella *vaalidemokratian* ja *vastademokratian* jännitteitä Ranskassa. Tarkastele erityisesti vaalidemokratiassa valittujen poliittisten päättäjien ja vastademokratian toimijoiden käsityksiä toimintansa oikeutuksesta. (6p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Kysymys 7

Analysoi aineiston pohjalta Macronin ja keltaliivien taistelua läsnäolosta ja huomiosta mediayhteiskunnassa. (6p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Politiikan ja viestinnän valintakoe 2019, arvosteluperusteet

Kirjallisuuskoe

Kaikissa tehtävissä Pierre Rosanvallonin teokseen ”Demokraattinen oikeutus” viitataan käyttäen v. 2013 painettua laitosta.

1a) Mitä Rosanvallon tarkoittaa siirtymällä yksimielisyyden tavoitteesta enemmistöperiaatteeseen?(2 p)

Erinomainen vastaus sisälsi yksimielisyyden (tavoitteen) ja enemmistöperiaatteen käsitemäärittelyn lisäksi molempien käsitteiden yleisluonteisen historian esittelyn. Vastauksen odotettiin käsittelevän enemmistösäännön ja yksimielisyyden samaistamisen ja sen kyseenalaistamisen vaiheet. Joissakin yksimielisyyden ja enemmistöperiaatteen historiavaiheita kuvailleissa vastauksissa keskityttiin liiaksi yksityiskohtiin, ja pitkistäkin vastauksista puuttui siten pääkohtia. Tämä näkyi tietenkin pisteissä.

Yksimielisyyden (tavoitteen) määrittely yhteiskunnallisena ominaisuutena vailla aritmeettista merkitystä ja esimerkkejä historiasta (0,5 p)

Vastauksessa tuli tuoda esiin yksimielisyys (antropologisena) pyrkimyksenä ilmaista ”yhteiskunnan orgaanista kokonaisuutta” (s. 35), eikä yksimielisyyttä ajateltu laskennan tulokseksi vaan enemminkin yhteiskunnallisena ominaisuutena (s. 41). Yhteisön sisäisiä erimielisyyksiä ja osapuolipolitikointia vierastettiin ja tukahdutettiin, eikä niitä tunnustettu legitiimiksi osaksi poliittis-yhteiskunnallista elämää. Yksimielisyyden määrittely pelkkänä konsensuksena ei riittänyt käsitemäärittelyksi.

Rosanvallon viittaa yksimielisyyden periaatteen keskeisyyteen antiikin Kreikassa, Rooman imperiumissa, kristittyjen yhteisöissä, 1100-luvun Italiassa sekä Yhdysvaltojen ”*townshipeissä*”. Yhteisön jäsenyyttä ja kuulumisen tunnetta vahvistivat yksimielisyyden rituaalit, jotka loivat myös kuvaa kansan ja päättäjien orgaanisesta yhtenäisyydestä. Huutoäänestykset toimivat yhteisön yleisen hyväksynnän osoituksena, vallitsi ”näennäinen konsensus”. (s. 37-41).

Enemmistöperiaatteen määrittely (0,25 p)

Vastauksessa tuli tuoda esiin enemmistön käsite menettelytapana sekä sosiologisena käsitteenä, jolloin ”se saa väistämättä laskuopillisen (aritmeettisen) sisällön: enemmistö on tuolloin aina fraktio, vaikkakin hallitseva fraktio kansasta” (s.12-14). Demokraattiset hallinnot ovat ottaneet enemmistöperiaatteen menettelytavallisena välttämättömyytenä, käytännössä yksimielisyys ei aritmeettisesti (100%) toteudu (35).

Hidas ja osittainen siirtymä yksimielisyyden periaatteesta ja enemmistöperiaatteen (1,25p)

Enemmistösäännön varhaisesta soveltamisesta on esimerkkejä luostarilaitoksesta, jossa ”vähemmistöjen” ja ”puolueiden” nähtiin toimivan ja nähtiin ”enemmistöön yhtyviä vähemmistöjä”. Kirkon viisaimpien ryhmässä tunnustettiin yksinkertainen enemmistö teknisenä periaatteena, ei tarkoittanut pluralistista näkemystä mielipiteiden luonnollisesta ja positiivisesta jakautumisesta. Myös paavien valinnassa näkyi enemmistöjen kokoaminen konflikteineen ja konklaaveineen. (s. 41-44). Kirkko ei Rosanvallonin mukaan

kuitenkaan ”toiminut demokraattisten periaatteiden kokeilujen laboratoriona”, eivätkä edes 1700-1800-lukujen poliittiset filosofit tunnistaneet näitä tapauksia (s. 44-45). (0,25p)

Vuonna 1789 Sieyès ”käsitti yleistahdon kaikkien yksittäisten tahtojen summaksi” ja ymmärsi, ettei täydellistä yksimielisyyttä voitaisi saavuttaa. Siksi hän esitti, että ”enemmistö” saisi käydä yksimielisyydestä, mutta käsitti tämän tarkoittavan, että enemmistön tahto muodostuisi erillisiä mielipiteitä ja tahtoja yhdistäen ja siten vastaisi yksimielisyyden tavoitetta (46). Sieyèsin esitys oli kuitenkin avoinna erilaisille tulkinnoille, eikä se tarjonnut selkeää käsitystä enemmistöperiaatteen soveltamiseksi. Enemmistösäännön epämääräisyys näkyi pitkään enemmistö-käsitteen epämääräisyytenä ja vähemmistösäännön ongelmallisuutena. (s. 45-46, 51, 54). (0,25p)

Monet yksimielisyyden ajan piirteet ongelmineen säilyivät vaalidemokratioiden aikakaudella. Äänioikeuden tulon myötä 1800-luvulla enemmistöperiaate esitettiin välittömänä käytännön kysymyksenä yksimielisyyden tavoitetta hylkäämättä. Ranskassakin yleistä äänioikeutta kannatettiin 1800-luvulla, koska täten yksilöt sulautuivat kansakuntaan, eikä sitä nähty yhteiskunnallisten intressien esille tuonnin edellytyksenä (s. 49-51). Vaalitkin nähtiin ennen kaikkea ”yhteisön kiinteyden ja siteiden tiivistäjinä” (s. 52-53). (0,25p)

Parlamenttien päätöksenteon menettelynä enemmistöperiaate omaksuttiin sitä tarkemmin perustelematta (54). Tocqueville kuitenkin esitti, että hallinta yksinkertaistuu kun enemmistö ratkaisee (27). Lisäksi vaaleissa kansalaisilla oli yksi ääni ja vaalituloksen tuottaman enemmistön ajateltiin saavan vallan toimia. Puolueet kuitenkin olivat keskeisiä toimijoita parlamenteissa. Puolueiden enemmistön päätösvalta ja puolueiden liittoutuminen enemmistön kokoamiseksi, yksimielisyyden tavoittelun sijaan, johtivat puolueiden intressien korostumiseen (13-14). Vaalit ilmaisivat yksimielisyyden sijasta yhteiskunnallista jakoa. Rosanvallonin mukaan kritisoitiin puolueiden toimintatapoja, koska ne nähtiin yksimielisyyden ihanteen vastaisina. (54-55) (0,25p)

Rosanvallonin mukaan 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kuluessa otaksuttiin, että yleistahto toteutuisi vaalien kautta eli edustajien enemmistö saa päättää kansan nimissä. Siten yleistahdon ja enemmistön tahdon eroa ei ole selvästi tunnustettu. Ja siten demokraattisissa vaaleissa oikeuttamisen periaate ja tekninen päätöksenteon periaate ovat sulautuneet yhteen ihmisten mielikuvissa. (11-12) (0,25p)

1 b) Selvitä pääkohdat”esimerkillisten jakobiinien”ajattelutavasta ja kuinka se on muodostunut? (2 p)

Erinomaisessa vastauksessa esimerkillisten jakobiinien käsite oli määritelty siihen liittyvine piirteineen, ominaisuuksineen ja uskomuksineen. Vastauksessa odotettiin myös ilmiön yhdistämistä sitä välittömästi edeltäneisiin aatehistoriallisiin kehityskulkuihin (universaali korporatismi, kaksoislegitimiteetin aikakausi) sekä poliittis-historiallisiin tapahtumakulkuihin (toinen maailmansota ja kolmannen tasavallan sortuminen).

Esimerkillisten jakobiinien määrittely (1p)

Rosanvallon kuvaa esimerkillisiksi jakobiineiksi toisen maailmansodan jälkeisiä Ranskan johtavia virkamiehiä, jotka käsittivät itsensä yleistä etua puolustaviksi asiantuntijoiksi, teknokraateiksi, jotka erottautuivat puolueiden valtakamppailuista ja omia ajavasta pelistä (s. 84-85). Asiantuntijat arvostivat tietoon pohjautuvaa substantiaalista näkemystä valtion edusta, eivätkä vaalidemokratian tuomaa menettelytavallista valtuutta päättää asioista (85). Valtion edun ajamisessa saattoi nähdä samankaltaisuuksia Ranskan vallankumousajan

jakobiinipuolueen ohjelman kanssa, mutta moni erehtyi vastauksessaan puhumaan esimerkillisistä jakobiineista jakobiinipuolueena.

Esimerkillisten jakobiinien toimintaa luonnehti myös kutsumuksellisuus. Rosanvallonin lainaaman rahoitustarkastajan mukaan jakobiinit kokivat olevansa tasavallan pitkän tähtäimen vartijoita, minkä lisäksi he kokivat olevansa sitoutuneita julkisen palvelun ajatukseen ja toimivan yhtenäisenä ammattikuntana (85-86).

Intressittömyys ja rationaalinen hallinto toimivat esimerkillisten jakobiinien legitimiteetin tukipilarina. Intressitön samaistuu kansaan ja yhteisöön. Rationaalisuuteen liittyvä pätevyysvaatimus oli jakobiinien legitimiteetin toinen tukipilari: he kuuluivat vaikutusvaltaiseen virkamieskuntaan, olivat valmistuneet hallintokorkeakoulu ENA:sta. He turvautuivat etenkin taloudelliseen tietämykseen vallan ja tunnustuksen hankkimisessa apuna (s. 86-87).

Universaalin korporatismin käsitteen määrittely esimerkillisten jakobiinien ihanteiden taustana", joka muotoutui ja alkoi vaikuttaa vähitellen 1880-1920-luvuilla (0,5 p)

Universaalin korporatismin keskeisen edustajan Léon Duguit'n mukaan valtiota tuli tarkastella erilaisten julkisten palvelujen tuottajana eikä auktoriteettina. Julkinen valta pystyi oikeuttamaan itsensä julkisten tehtävien hoitajana, joka tunnistaa yhteiskunnan tarpeet objektiivisesti, ja siten virkakunta toimii objektiivisen toteuttajana kontra vaalien tuottamat subjektiiviset valtaoikeudet ja intressit (s. 66-67). Universaalin korporatismin myötä julkinen valta tuli nähdä velvollisuutena ja toimena. Siihen liittyi kolmannen tasavallan aikana (1870-1940) se, että virkamiehet identifioituivat työhönsä voimakkaasti ja pitivät sitä tasavaltalaisena kutsumuksena. (s. 63-84). Esimerkilliset jakobiinit ajattelivat monessa suhteessa samoin edeltävien kanssa. Ero aiempaan ilmeni tavassa suhtautua vaalidemokratiaan, sitä siedettiin, mutta virkakunta toimi pitkän aikavälin yleisen edun vartijana ja esittäjänä oman asiantuntemuksensa nojalla (s. 85 -86)

Esimerkillisten jakobiinien toiminnan kontekstualisointi (0,5 p)

Vastauksessa tuli huomioida kolmannen tasavallan sekasorto, vanhojen poliittisten eliittien ja parlamentarismin vastustus sekä toisen maailmansodan tapahtumien määrittely esimerkillisten jakobiinien aikakautta taustoittavana ajankohtana, jota seurasi jakobiinien ruumiillistaman kollektiivisen edun korostamisen aikakausi. Toisen maailmansodan vastarintaliikkeeseen kuuluneiden tai sitä kannattaneiden jakobiinien sukupolvi nähtiin sodan jälkeen yleisen edun uskottaviksi muotoilijoiksi. Hallinto täydensi kaksoislegitimiteetin järjestelmässä vaalidemokratian toimintaa. (s. 86-87).

2) Mitä Rosanvallon tarkoittaa monimutkaisen (kompleksisen) suvereniteetin käsitteellä ja miten hän tulkitsee sen avulla poliittisen elämän muutoksia 1970-luvulta nykyaikaan? (5p)

Kysymys kohdistui lähinnä jaksoon ”refleksiivinen demokratia” (erityisesti s. 193-199) ja teoksen johdantoon. Kysymykseen saattoi vastata myös monen muun kohdan kautta, kunhan selvitti oikein yhteyden monimutkaisen suvereniteetin käsitteeseen. Täten pisteytyskriteerien mukaisten pisteiden maksimäärä ylittää 5 pistettä.

Monimutkaisen suvereniteetin käsitteen esitti ensimmäisenä Condorcet (v. 1793). Hän pyrki kehittämään vaalitapoja, kansanäänestyksiä ja edustajien moitemahdollisuutta, jotta kansa voisi kontrolloida edustajien toimia ja kansan tahto voisi ilmetä monella tavalla, ei vain parlamentin päätöksin (190-193). Rosanvallon esittää oman teoksensa Condorcet’n perinnön jatkajaksi (192-3). Monimutkainen suvereniteetti sopisi Rosanvallonin mukaan jäsentämään 1970-luvulta alkanutta demokratioiden murrosvaihetta. (0,5p)

Läntisessä Euroopassa vallitsi Rosanvallonin mukaan 1970-luvulle saakka kaksoislegitimiteetin kausi, jolloin valtiovallan käytön oikeuttivat poliittiset vaalit ja toisaalta luottamus julkishallinnon toimintatapoihin. Edustajat käsittivät edustavansa kansaa ja ”kansakuntaa yhtenä ja jakamattomana yhteiskuntaruumiina” (136). Lisäksi hallinto näytti toteuttavan poliittisia päätöksiä luotettavalla tavalla ja tämä tuki myös poliittista legitimiteettiä eli kansanvallan ilmenemistä vaalidemokratian kautta (15) (kaksoislegitimiteetin idea 0,25p)

Kaksoislegitimiteetti purkautui, kun kansalaisten luottamus parlamentin toimintaan kansan tahdon ja yleistahdon ilmaisijana heikkeni. Rosanvallonin mukaan oli tosin alun alkaenkin väärä teoreettinen otaksuma uskoa, että vaalit ja parlamentti ilmaisi yleistahdon. ”Oletettiin, että tuleva politiikka sisältyi vaalituloksiin” (15) eli kansa oli tukenut puolueen ohjelmaa, jota kannatuksen saanut puolue toteutti. Kansan tahto (suvereniteetti) ei kuitenkaan ilmennyt selkeästi vaaleissa, näkemykset pelkistyivät vaalilipuksi. Eikä äänestäjien joukkoa voinut samastaa koko kansaan, koska osa ei äänestänyt. Eikä vaalitulos ohjannut valtuuden saavien toimintaa koko vaalikauden ajan eli vaalit eivät tuottaneet ”etukäteislegitimointia” harjoitettavalla politiikalle. Vaalit toimivat vain päättäjien valinnan mekanismina. (15-16, 183, 194) Myös luottamus hallintoon heikkeni 1970-luvulta alkaen, taustatekijöiksi Rosanvallon tuo esille markkinallistamisen, korruption, epäluottamuksen asiantuntijoiden auktoriteettiin (105-107). Käsitys kansasta politiikan ohjaajana vaalien kautta ja luotettavan hallinnon välityksellä oli luonut kuvaa kansakokonaisuuden harjoittamasta suvereniteetista, Rosanvallonin mukaan tilannetta oli tulkittava uudenlaisten käsitteiden pohjalta. (Kaksoislegitimiteetin purkautuminen 0,75p)

Luokkajakoisen yhteiskunnan ja luokkapuolueiden sidos oli vahvistanut kuvaa vaaleista kansan ryhmien kollektiivisen tahdon, puolueiden ohjelmien ja parlamentaarisen päätöksenteon välillä. Kun kansalaisten identiteetti määrittyi erityisyyksien yhteiskunnassa luokkien sijaan monien erilaisten toiminnan piirien, ryhmittymien ja kokemuspirien kautta, tämä näkyi myös poliittisen identiteetin moninaistumisena. Puolueilla ei ollutkaan enää moniin vähemmistöryhmiin jakautunutta kansaa kokoavia ohjelmia (0,25p)

Kaksoislegitimiteetin heikennettyä oli nähtävissä kolme tapaa oikeuttaa demokratioiden toiminta, jotka toivat päätöksenteon areenoille – omalla tavallaan ja omine rajoitteineen – yhteiskunnallista yleisyyttä artikuloimaan kykeneviä toimijoita. Instituutioiden tuottama puolueettomuuslegitimiteetti kuvaa instituutioilta edellytettyä toimintatapaa. Läheisyyslegitimiteetti kuvaa päätöksentekijöiden toiminnalta edellytettyä kansalaisten huomioon ottamista. Refleksiivisyyslegitimiteetti sen sijaan kuvaa kansalaisia ja instituutioita reflektoivina eli harkitsevina toimijoina eli omalta osaltaan kansan (kansakunnan) suvereenin vallan käyttäjinä. Suvereniteetilla on Ranskan vallankumouksen jälkeen ja etenkin

äänioikeuden laajentumisen myötä tarkoitettu kansansuvereniteettia (11, 49-51), ensin kansakunnan suvereniteettia (136). Suvereniteetin monimutkaistuminen tarkoittaa Rosanvallonin mukaan nimenomaan refleksiivisen legitimiteetin ilmentymiä, joissa kansa ja kansakunta voidaan käsittää aiempaan nähden monin erilaisin tavoin (osittaisen) suvereniteetin käyttäjiksi ja kokonaisuudessaan kansan suvereniteetin ilmausten voi sanoa monimutkaistuneen (17-22, 136, 193). Suvereniteetin käsite tuli käsittää toimijan valtaoikeudeksi (vaikkakin vain osittaiseksi ja heikommaksi kuin oli aiemmin käsitetty sekä moniin muotoihin jakautuvaksi). Suvereniteetti ei ole sama asia kuin legitiimisyys ja legitiimisyyden kokemusten monipuolistuminen. Legitiimisyys voi tarkoittaa myös kansalaisten hyvin passiivista hyväksyntää. (Refleksiivisen legitimiteetin ja suvereniteetin käsitteiden ja siten kysymyksen kohdennuksen ymmärtäminen yleisesti 0,75 p)

Puolueettomuus- ja läheisyyslegitimiteetin käsittely eivät tuoneet pisteitä paitsi siltä osin, kuin selvästi tulkitsi näiden muutoksia kansan tai kansakunnan suvereniteetin pohjalta. Riippumattomat ja puolueettomat instituutiot osaltaan monimutkaistivat kansanvallan eri instituutioiden vallankäyttöä (18, 137, 141, 331) (0,25p). Vuorovaikutusdemokratian ja osallistumisen saattoi käsittää kansalaisten tahdonilmauksen ja reflektoinnin muodoksi ja siten saattoi tarkastella kriittisesti poliitikoiden järjestämiä virallisia osallistumismuotoja (0,25p). (Näiden käsittelyä ei edellytetty kiitettäviltä vastauksilta)

Refleksiivisessä demokratiassa tuli monipuolistaa demokratian subjektien joukkoa ja luoda institutionaalisia mekanismeja, joilla ehkäistään enemmistöjärjestelmän mahdollisia ongelmia (183). Rosanvallon jäsensi useita toimintamuotoja, joilla kansalaiset voivat ilmaista yhteisöä koskevia näkemyksiään ja koettaa vaikuttaa yhteisön toimintaan. Hän erottaa kolme ideaalityyppistä toimintamuotoa, joiden pohjalta kansa voi eri tavoin osoittaa suvereniteettiaan ja joiden pohjalta kansan tahdon ilmeneminen monimutkaistuu. Rosanvallon jäsentää siksi kansan kolme muotoa tai ”ruumista” eli ideaalityyppistä hahmoa, jotka tyypittävät kansan osuutta demokratian uusissa käytännöissä ja vallan oikeutuksen harkinnassa (reflektoinneissa). Kansa esiintyy näin kolmessa hahmossa eli vaalikansan, yhteiskunnallisen kansan ja kansan periaatteena kokoavassa hahmossa. ”Mikään niistä ei voi yksin väittää ruumiillistavansa asianmukaisesti demokraattista subjektia.” Siten käsite ”kansa” yhtenä yleisen yhteiskunnallisen tahdon esittävänä subjektina monimutkaistuu. (196) (kansan kolmen ”ruumiin” konseptin merkitys Rosanvallonin esityksessä 0,75p)

Vaalikansa kuvaa edelleen yhtä kansalaisten tahdonilmaisua vaalien välityksellä. Vaalin tulos tuottaa edustuslaitoksen, jossa kansalaisten valitsemat edustajat tekevät enemmistöpäätöksiä ja siten kansalla on roolinsa demokratian päätöksenteossa. Vaaleissa jokaisella on yksi ääni ja tämä luo tasa-arvon tuntua demokratian toimintaan (193-4). Yleinen äänioikeus luo käsityksen yhtenäisestä kansasta, joka yhtäläisesti osallistuu vaaleihin, äänestyslippu antaa kansalle ja kaikille yhteisen kielen 199. Äänestyspäätöksiä tehdään erilaisten näkökohtien perusteella, mutta vaalit ovat tavallaan yhteen kokoava mekanismi , ”Kaikki päätyy lopulta vaaliuurnaan” ja tuloksena on parlamentti vaihtelevine enemmistöineen ja vähemmistöineen. Vaalit ovat vain erityinen tapahtuma, jossa kansa äänestää ja valitsee edustajat, jotka saavat mandaatin toimia, mutta vaalikansalla ei ole vaikutusvaltaa vaalin jälkeen, eivätkä vaalit ratkaisseet tulevan politikan suuntaa (194, 15-16). Lisäksi äänestysaktiivisuus on laskenut ja äänestäjät edustavat vain osaa kansasta, eikä koko kansaa, kuten vanhat mielikuvat edelleen antavat ymmärtää. 193-4 ja 198-9 (0,75p, vaalien arvon ja vaalitapahtuman uudelleentulkinta)

Yhteiskunnallinen kansa kuvastaa kansalaisten toimintaa, jolla kontrolloidaan, kommentoidaan ja valvotaan päättäjien toimintaa ja tuodaan siten tiettäväksi kansalaisryhmien tulkintoja yhteiskunnallisesta yleisyydestä. Yhteiskunnallinen kansa ei ole yksi vaan ilmenee monin tavoin ja sen voi nähdä koostuvan erilaisista vähemmistöistä tai kansalaisryhmistä. Täten se kuvaa vastademokratian keinoin toimivaa kansaa, jonka harjoittamaa kontrollia ja aktiivisuutta Rosanvallon on pelkistänyt kansalaistarkkailijan,

kansalaistuomarin ja kansalaisveton esittäjän roolien pohjalta (20, 194). (0,5p)

Kansa periaatteena viittaa yleisesti kansan yhtenäistäviin periaatteisiin, jotka kansa voi kokea yhteisiksi kansalaisoikeuksiksi, kuten tasa-arvo ja perusoikeudet. Kansalaisoikeudet ja erityisesti perustuslaki takaavat valtion kansalaisille oikeussubjektin aseman. Oikeussubjekti ei siis ole pelkästään abstraktio (juridinen fiktio) vaan konkreettinen ihminen ja toimija (195). Rosanvallonin mukaan yhteisöt määrittävät, mitä oikeuksia kansalle ”periaatteessa” kuuluu ja siten luovat yhtenäisyyttä. Syrjinnän kiellot voivat olla tällaisia tasa-arvoa tarkentavia periaatteita. Perustuslakituomioistuin puolestaan kontrolloi lainsäätäjien toimintaa, jotta uudet lait säädettäisiin perustuslakien mukaisesti ja siten rajoittaa enemmistöperiaatteella toimivan vaalikansan valtaa toimia. Siten perustuslakituomioistuimet ovat refleksiivisyyttä lisääviä toimijoita, ne pakottavat harkitsemaan asioita uudelleen (23, 25, 195, 208). Vaaleilla on kuitenkin demokraattisissa yhteiskunnissa aina viimeisen sanan valta.” (209) eli vaalit antavat valtuuden päättää yleisesti monista asioista. Perustuslakituomioistuin ei tässä mielessä ole oma-aloitteinen ja suvereeni toimija vaan se tavallaan edustaa perustuslakia eli siihen kiteytyneitä kansan tahtomia periaatteita. Siten se edustaa kansaa periaatteena tarkastellessaan lainsäädäntötyötä kansan säätämän perustuslain pohjalta (208-209, 195). (0,5p)

Huom: Perustuslakituomioistuin voi siten abstraktisti edustaa kansaa yhdistäviä periaatteita lainsäädäntötyön proseduureissa, muttei edusta kansalaisia. Eikä perustuslakituomioistuinta saanut sekoittaa kaikkien ”kansa periaatteena” piirteiden yleiseksi poliittiseksi suojelijaksi, eikä se valvo yleisesti kansalaisoikeuksien toteutumista yhteiskunnassa eikä estä syrjäytymistä. Tuomioistuinlaitos valvoo, että toiminta on lakien mukaista.

Kansan tahto ilmenee myös eri aikajänteillä. Vaalikansan tahdonilmaus on hetkittäistä ja vaalin jälkeen vaalikansa tavallaan katoaa, eikä sitä voida kutsua puhumaan, ennen kuin seuraavissa vaaleissa. Perustuslain kirjattu tahto sitoo pitkään instituutioiden toimia. Yhteiskunnallinen kansa ilmentää jatkuvaa kontrollin ja esitysten esittämisen oikeutta, vaikka toteutuu ajoittain. Rosanvallonin mukaan tarvitaan eri aikajänteillä jäsentyviä kansan tahdon ilmentymiä, ilmentymisen muotoja (196-8). (0,25p) Neljänneksi kansan tahdon ”ruumillistumaksi” Rosanvallon esitti tulevaisuuden kansan eli seuraavien sukupolvien huomioon ottamisen päätöksenteossa. Koska toimijat eivät ole läsnä, heidät voidaan ottaa huomioon harkinnan ja asiantuntemuksen instituutioissa, kuten tulevaisuuden akatemioissa (221). (0,25p)

Myös median ja poliittisen julkisuuden saattoi nähdä päätöksentekoa valvovana ja kontrolloivana toimijana ja siten myös yhteiskunnallisen kansan toiminnan mahdollistajana. ¨Demokraattinen elämä edellyttää avoimen foorumin olemassaoloa, jossa tärkeistä kysymyksistä keskustellaan ennen kuin äänestäjät ja parlamentaarikot tekevät päätöksensä.” 198 Julkisuus on hajautunutta, vähemmistöille on tarjolla myös median tukemia toiminta-areenoja. Media toimii tahdonilmausten suodattimena ja kiihdyttimenä (198) (0,5p)

3) Erittele, millä tavoin Rosanvallonin mukaan läheisyyslegitimiteetti tulee esiin läsnäolon politiikassa? (5p)

Vastauksessa tuli määritellä kirjan pohjalta kursivoidut käsitteet (läheisyyslegitimiteetti ja läsnäolon politiikka) ja vastata kysymykseen. Pisteitä sai kustakin alla luetelluista kohdista. Sivunumerot viittaavat 2013 ilmestyneeseen painokseen.

Läheisyyslegitimiteetti muodostuu erityisen huomioimisesta (yleisyyden sijaan), läsnäolon politiikasta ja vuorovaikutusdemokratiasta (0,25). Lähellä oleminen määrittää vallan asennon yhteiskuntaan nähden (s. 254-255). Rosanvallon purkaa läheisyyden kolmeen elementtiin: sijainnin muuttujaan, vuorovaikutuksen muuttujaan ja intervention muuttujaan (0,25). Näiden kunkin yksilöidystä avaamisesta sai kustakin 0,25 pistettä: Läheisyys tarkoittaa läsnäoloa, huomiota, empatiaa, myötätuntoa, joissa sekoittuvat fyysiset ja psykologiset elementit (0,25). Vuorovaikutuksessa läheisyys merkitsee hallittujen ja hallitsijoiden välistä suhdetta (hallitsijat ovat tavoitettavissa, vastaanottavaisia, valmiita kuuntelemaan, kykyä reagoida, valmiutta selittää, itsensä asettamista läpinäkyvästi yleisön katseen alle, kansalaisille mahdollisuutta saada äänensä kuluviin) (0,25). Läheisyys merkitsee kunkin erityistilanteen huomioimista, jokaisesta huolehtimista. (0,25)

Kansalaiset kiinnittävät huomion siihen, *miten* heitä hallitaan. Läheisyydestä tuli 1990-luvun politiikassa keskeinen oppi (dokriini). Näin tapahtui mm. sekä Ranskassa että Yhdysvalloissa (tutkimus poliiseista ja oikeuslaitoksesta). Tutkimuksen mukaan menetelmällinen oikeus edellyttää, että yhteiskunnan sääntöjä ei noudateta mekaanisesti (yleisiä kaikille) vaan kansalaisilla tunne, että heitä kuullaan. Toiseksi tunne tasapuolisesta kohtelusta ja kolmanneksi, että kansalaisia kohdellaan arvostavasti. (s. 256-257) (0,25)

Erityisyyden huomioiminen tarkoittaa, että yksilöt ovat taipuvaisempia hyväksymään kielteisenkin päätöksen itseään kohtaan, jos heitä on kohdeltu tasapuolisesti. Näin yksilö voi kokea ylpeyttä kuulumisesta yhteiskuntaan. Rosanvallon kutsuu tätä psykologiseksi malliksi (s. 260). (0,25)

Tässä tunnustuksen sosiologiassa ja politiikassa (mm. Charles Taylor) voidaan erottaa kolme muotoa: rakkaus yksityisten suhteiden tilana (sfääri), kunnioitus oikeuden ja poliittisen toiminnan tilana, ja arvostus sosiaalisessa kanssa käymisessä (s. 261, 265). Näin ollen kielenkäyttö liittyy oleellisesti tähän toimintatapaan, jota Rosanvallon kutsuu ”erityisyyden yhteiskunnaksi” (esim. hoivakeskustelu). (0,25)

Politiikka ymmärretään läheisyyslegitimiteetin saavuttamiseksi (ylhäältä) hallitseminen ja väestöjen johtamisen sijaan hallinnantaitona ja -muotona. Näin erityisyyden huomioimisesta tulee uutta yleisyyttä, missä tasapuolisuus (*epieikeia*) on sosiaalinen vaatimus. Tällainen politiikka tunnustaa tosiasian, että jokaisen ainutlaatuisuus tulee ottaa huomioon. Näin yksittäiseen ongelmaan etsitään sopiva ratkaisu (s. 267, 274, 275). (0,25)

Läsnäolon politiikka koostuu Rosanvallonin mukaan ”esimerkillisen lähimmäisen hahmoista” (millä hän viittaa Paul Ricceurin ajatukseen evankeliumien laupiaasta samarialaisesta): ”Meillä ei ole lähimmäistä; teen itsestäni jonkun lähimmäisen” (s. 279, 280). Lähimmäisyys muodostuu vapaaehtoisesta lähestymisen eleestä, aktiivisesta läsnäolon harjoittamisesta, solidaarisuuden tunteen osoittamisesta. Siksi läsnäolossa empaattinen käyttäytyminen on keskeistä, ja myötätunto poistaa kahden ihmisen välisen (viittaus Hannah Arendtiin). (0,5)
Näin ollen sosiaalisuus rakentuu (pysyvien identiteettien sijaan) koettelemuksista, hetkellisistä yhtäläisyyksistä, taustojen samankaltaisuudesta, joilla on narratiivinen ja reflektiivinen (pohtiva) ulottuvuus. (0,25)

Huomio läsnäolossa kiinnittyy kielenkäyttöön. Sellaiset sanat kuin unohdus, välinpitämättömyys, halveksunta ja karkottaminen merkitsevät alistamista ja vieraantumista. Hylätyksi tulemisen tunteessa on kyse koko olemassaolosta. Siitä syntyy uhrin käsite. Uhrin edustaminen merkitsee, että hänen tarinansa tunnustetaan: se on empatia-edustamista. Vapautuminen ja omanarvontunto merkitsevät kuulluksi tulemista. Näistä syntyy läsnäolon politiikka. (0,25)

Myötätuntoisessa edustamisessa valta ilmaisee itsensä elekielellä. Näin ollen legitimiteetti riippuu kyvystä osoittaa herkkyyttä ja ruumiillista tunnetta, eli politiikka on Rosanvallon sanoin ”palannut ruumiiseen”, aina näytteillä olevan läheisen ruumiin kautta. (281-282). (0,25)

Rosanvallonin mukaan audiovisuaalisen median (radio, tv, videot ym.) keskeisyys on yksi tämän muuttuneen politiikan seurauksista. Mediasta on tullut olennainen väline uudelle läsnäolon politiikalle (s. 282). (0,25).

Läsnäolo antaa vallalle pysyvyyttä: vallasta tulee ikään kuin läsnäolevaa. Näin etäisyyden poistaminen (valtaa pitävien ja kansa väliltä) tuo demokratiaan uuden ajallisuuden. Läsnäolon politiikassa toteutuu ”yleiselle tasolle laskeutuminen” (nousemisen sijaan; perinteisen yleisyysajattelun mukaan asiat nostetaan yleiselle tasolle) (s 283). (0,25)

Läsnäolon politiikassa edustaminen tapahtuu tarinoina, narraationa. Legitiiminä pidetään valtaa, joka herättää eloon läsnäolon kaksi ulottuvuutta: narratiivisen ja fyysisen (s. 284) (0,25)

Näin on kehittynyt uudenlainen tapa ymmärtää politiikkaa. Sitä voi kutsua taisteluksi läsnäolosta (s. 284). Hyväntekeväisyysjärjestöt perinteisesti kouluttivat sosiaalisen katsetta. (0,25)

Historiallisesti etäisyyden ja läheisyyden muodot ovat vaihdelleet. Mm. Napoleon halusi jo 1800-luvulla saattaa ranskalaiset suoraan kontaktiinsa johtajansa kanssa. Hän teki matkoja eri puolille maata, vieraili tehtaissa ym., ja osoitti näin läheisyytensä kansaan (s. 287-288). (0,25)

Tuttuuden tuominen politiikkaan on vanhaa, jopa demokratian ihanteen ydintä (s. 291). Rosanvallon sijoittaa läsnäolon politiikan käännekohdan 2000-luvulle USA:n presidentti George W. Bushin ns. myötätunnon politiikkaan, jossa oikeutettiin julkisen sektorin alasajo myötätunnolla (vastuu köyhistä siirrettiin hyväntekeväisyysjärjestöille) sekä Ranskassa presidentti Nicolas Sarkozyn politiikkaan, jota kuvaa ”kaikkialla läsnäolo”. Sarkozy käyttää läheisyyttä sekä tyylinä että strategiana. Molemmat Rosanvallonin mukaan myös räikeimmin väärinkäyttivät uutta hallinnantapaa. (s. 294-295). (0,25)

Läsnäolo myös määrittää uutta edustuksellista hallinnanmuotoa, jossa mandaatin käsitteellä ei ole sijaa (s. 295). Vallasta tulee näin toimintaa, siksi Rosanvallonin mukaan läsnäolosta on tulossa todellinen politiikan muoto. Läsnäolon politiikalla on monenlaisia ilmenemismuotoja, mutta se lähtee aina yksilöiden tarinoista. Silti läsnäolon osoittaminen voi olla keino toteuttaa poliittisia interventioita (väliintuloa), mitä Rosanvallon kutsuu ”läsnäolomilitanttiudeksi” (s. 296, 297). (0,25)

Politiikka merkitsee siis yhteisen kertomuksen kirjoittamista. Kun läsnäolosta tehdään itseisarvo, se korvaa politiikan, ja palaa lopulta vastakohdakseen, eli epätodellisuuden tuottajaksi. Rosanvallonin mukaan tämän vuoksi politiikan ja median kehittymisen suhteet ovat vaikeaselkoiset: mediavälitteisyys on materiaalinen kehys, jossa läsnäolo saa muotonsa. Näin tiedotusvälineet toimivat läheisyyden opettajina (s. 298). (0,25)

Rosanvallon kritisoi lopuksi tätä median asetelmaa läsnäolon rakentajana, ja sanoo sitä rakenteellisesti skritsofreeniseksi (mm. lähelläolo, spektaakkelit ääripäistä, tirkistely jne.).”Kuva hikoilevasta hallitsijasta lenkkeilyasussa riisuu hänet pyhyydestään ja suuruudestaan, banalisoi hänet sen joukon jatkoksi, josta hän on peräisin … . Jokapäiväisten asioiden medioituminen ja poliitikkojen pitäminen julkkiksina on vastaus edustuksen kriisiin. Se on villi tuhoamiskone, jonka tehtävä on poistaa etäisyyden vaikutelma, mutta vain vaikutelma.” (s. 299-300). (0,25)

Aineistokoe

4) Analysoi aineiston pohjalta Macronin toimintaa Rosanvallonin vuorovaikutusdemokratian käsitteen avulla. (5p)

Johdonmukaisen vastauksen on voinut rakentaa monella tavalla, mutta hyvässä vastauksessa on analysoitu vuorovaikutusdemokratian pääpiirteitä monipuolisesti suhteessa Macronin toimintaan presidentin- ja parlamenttivaalien aikaan, vaalien jälkeen ja mielenosoituksien pitkittyessä. Tarkempi pisteytys on esitetty alla.

Vuorovaikutusdemokratian käsitteen avaaminen (0,5 p)

Rosanvallonin yksi pääargumenteista on, etteivät vaalit enää riitä takaamaan demokratian legitimiteettiä kansalaisten silmissä. Tarvitaan myös läheisyyttä hallitsijoiden ja hallittavien välillä. Läheisyyslegitimiteetti kiinnittää demokraattisten instituutioiden sijaan huomion siihen, miten kansalaisia hallitaan vaalien välissä. Vuorovaikutusdemokratia on yksi läheisyyslegitimiteetin muodostumisen ulottuvuuksista, joka kuvaa valtaapitävien ja kansalaisten päivittäisiä vuorovaikutusprosesseja. Niitä ovat esimerkiksi aktivismi tai kansalaisten satunaiset mielenilmaukset ja hallitsijoiden reagoiminen näihin. (s. 253, 308–311) (0,25)

Vuorovaikutusdemokratiassa on kaksi keskeistä poliittista toimintoa: oikeutustyö ja tiedonvaihto (s. 310–311). Oikeutustyö tarkoittaa prosessia, joka toteutuu vuovaikutuksessa vallanpitäjien selitysten ja kansalaisten interventioiden välillä. Se on läheisyyttä siinä mielessä, että valtaapitävät ovat tavoitettavissa kysymyksiä varten ja avautuvat mielipiteen vaihtoon. Oikeutustyö ei ole pelkkä rituaali, vaan keskustelun mahdollistamisen kannalta siinä on tunnustettava osallistujien legitimiteetti ja arvioitava heidän argumenttiensa pätevyys. (s.310) Tiedonvaihto on valtaapitävien ja hallittujen välistä kommunikaatiota. Valtaapitäville tämä vuorovaikutus on hallinnan väline, jonka kautta yhteiskunnasta tulee ennustettavampi. Kansalaistoimijoille valta taas näyttäytyy tiedonvaihdon myötä läheisempänä, ja he kokevat tulevansa kuulluiksi. (s. 311) (0,25)

Käsitteen avaamiseen liittyviä pisteitä on saanut myös, jos vastuksen analyysissä tulee ilmi, että vastaaja on ymmärtänyt vuorovaikutusdemokratia -käsitteen taustan, pääpiirteet ja mahdolliset vaikutukset.

Macronin toiminnan kokonaiskuva suhteessa vuorovaikutusdemokratiaan (1p)

Kaiken kaikkiaan aineiston perusteella Macronin toimintaa suhteessa vuorovaikutusdemokratiaan voidaan pitää kaksijakoisena: sekä laskelmoivana ja pinnallisena että vastaanottavaisena ja kansasta välittävänä. (0,25). Kuten Rosanvallon

esittää, läheisyydellä on taipumus kääntyä epäaidoksi, pakonomaiseksi tai pelkäksi johtamisen välineeksi (s. 295–300, 322). Macronin kohdalla näin näytti olevan erityisesti vaalikampanjan jälkeen, kun hän vähensi julkisia esiintymisiään merkittävästi samalla kun ajoi kiistanalaisia uudistuksia vaikuttaen näin osalle kansasta tyyliltään ylimieliseltä. (0,25). Toisaalta vaalikampanjoiden aikaan 2017 (0,25) ja varsinkin 2018 loppupuolella ja 2019 alkupuolella Macron pyrki osoittamaan puheillaan ja teoillaan, että on valmis vuorovaikutukseen kansalaisten kanssa (0,25).

Macronin vuorovaikutus vaalien aikaan (0,5 p):

Vaaleja ennen Macron esiintyi poliittisen eliitin ulkopuolisena ”maakuntien lapsena”, joka pyrkii yhdistämään Ranskan ilman vasemmisto-oikeisto -erottelua (HS 19.6.17). Macron tapasi ihmisiä kansalaisia eri tilaisuuksissa (esim. kuvat 1 ja 4), mikä välittyi median kautta laajempaan julkisuuteen. Läsnäolon lisäksi tämä on tulkittavissa läheisyyslegitimiteetin rakentumiseen liittyväksi vuorovaikutteisuudeksi. (0,25)

Macron myös jutteli median läsnä ollessa yli tunnin työntekijöiden kanssa (Kuva 4) siitä, miten tehdas voitaisiin pelastaa (6.12.18 HS). Tällainen toiminta on tavallista vaalikampanjoiden aikaan. Se voidaan tulkita vuorovaikutusdemokratian oikeutustyöksi ja tiedonvaihdoksi, joissa valtaapitävät ovat tavoitettavissa kysymyksiä ja keskustelua varten ja kansalaiset saavat tietoa ja osallisuuden kokemuksia. (0,25)

Macronin esiintymistyyli ja niukka julkisuus vaalien jälkeen (1.5p):

Presidentinvaaleissa Macron sai toisella kierroksella 66,1 % äänistä (HS 7.5.17) ja parlamenttivaaleissa hänen puoleensa *La Républiqu en marche* liittolaisineen saivat absoluuttisen enemmistön parlamenttiin (19.6.17 HS). Vaikka äänestysaktiivisuus jäi historiallisen pieneksi parlamenttivaalien toisella kierroksella, alle 44 prosenttiin, Macron ja hänen hallintonsa saivat mandaatin kansalta vaaleissa. Rosanvallonin mukaan tosin vuorovaikutusdemokratiassa päivittäisellä oikeutustyöllä on yhtä suuri merkitys kuin vaalikilpailulla (s. 310). (0,25)

Vaalien jälkeen Macron keskittyi tekemään isoja muutoksia työlainsäädäntöön, verotukseen ja valtion rautatieyhtiöön. Samalla hän vähensi julkisia esiintymisiään merkittävästi (HS 13.4.18, 10.8.17 HS) ja jätti jopa väliin perinteisen presidentin televisiohaastattelun (10.8.17 HS). Macron ei siis osallistunut oikeutustyöhön ja tiedonvaihtoon muun yhteiskunnan kanssa: hän ei juuri selittänyt päätöksiään tai ollut tavoitettavissa keskustelua ja kansalaisten näkemyksiä varten. Rosavallonin mukaan perinteinen journalistinen media ja internet ovat nykyään keskeisessä roolissa hallitsijoiden ja hallittavien välisessä vuorovaikutuksessa (s. 319, 321–322). (0,25)

Monet myös tulkitsivat Macronin julkiset esiintymiset tyyliltään etäisiksi ja elitistisiksi (HS 11.12.18 [pääkirjoitus]). Tutkija Laura Parkkisen mukaan Macronin harvat julkiset esiintymiset olivat lähinnä pinnallista edustamista julkisen keskustelun sijaan (HS 10.8.2017). Macronin tapa hallita vaalien jälkeen etäältä vaalimandaattinsa turvin ilman jatkuvaa ja kunnioittavaa vuorovaikutusta kansalaisten kanssa todennäköisesti vähensi hänen suosiotaan. (0,25)

Marraskuussa 2018 Ranskassa järjestettiin isoja mielenosoituksia, joiden symboliksi nousivat osallistujien keltaiset huomioliivit. Ihmiset olivat vihaisia dieselveron nostosta, julkisen liikenteen huonoudesta ja eriarvoisuudesta, mistä he kritisoivat Macronin hallintoa. (17.11.18 IS [STT], 17.11.18 HS, 28.11.18 HS). Rosanvallonin mukaan tällaiset satunnaisemmat mielenilmaukset ovat keskeinen osa nykyajan vuorovaikutusdemokratiaa (309–310). (0,25) Nämä epäviralliset verkostot ovat näkymättömiä instituutioita: valvonta-veto-oikeus- ja tuomitsemiskeinoja, joiden kautta kansalaiset voivat hankkia tietoa, vaatia

perusteluita ja pyrkiä vahvistamaan tai kiistämään tehtyjä jo päätöksiä (309–310). Keltaliivien joukko hajanaisine toiveineen (HS 8.12.18, HS 26.1.19) voidaan tulkita tällaiseksi epäviralliseksi verkostoksi, jonka kautta kansa kanavoi erilaisia turhautumisensa kohteita, joista yksi oli Macronin toteuttama politiikka ja hänen koettu elitistisyys. (0,25)

Rosanvallonin mukaan vuorovaikutusdemokratiassa olennaista on hallitsijoiden reagointi tämän kaltaisiin mielenilmauksiin (318–319), mitä Macron ei tehnyt riittävästi vaalien jälkeen. Keltaliivien aktivoituminen on esimerkki siitä, ettei kansa ei enää tyydy vaalimandaattiin ja etäiseen johtajaan, joka ei aktiivisesti ole vuorovaikutuksessa kansalaisten kanssa. (0,25)

Macronin liennytystoimet ja kansalaisten reagointitavat (1,5p)

Macron piti marraskuussa 2018 puheen, jossa hän tyynnytteli mielenosoittajia ja myönsi, että jokin on mennyt pieleen. Hän kertoi muuttavansa tapaansa toimia, koska osa kansalaisista ajatteli, että ”politiikka sanellaan heidän yläpuoleltaan”. Macron korosti, että kansalla on oikeus tulla kuuluksi, mutta samalla painotti, että uudistuksia on jatkettava. (HS 28.11.18) Tämä oli askel kohti
vuorovaikutusta, jossa kansalaisten näkemysten legitimiteetti tunnustetaan (s. 310–311). (0,25)

Joulukuussa Macron piti uuden puheen, jossa hän myönsi taloudellisia etuja minimipalkkaisille ja eläkeläisille. Puheen tyyli poikkesi aiemmasta siten, että siitä puuttuivat etäiseksi koetut nokkeluudet ja eurooppalaiset visiot ja tilalla olivat nöyryys, rauhoittelu ja mielenosoittajien kunnioitus (HS 11.12.18 [pääkirjoitus]). Macron siis muutti vuorovaikutustyyliään kunnioittavammaksi ja lupasi parantaa hallintonsa vuorovaikutteisuutta yhteiskuntaa kohtaan, mikä on oikeutustyön edellytys (s. 310). (0,25)

Vuoden 2019 alkupuolella Macronin hallinto pyrki löytämään ratkaisuja poliittiseen kriisiin lanseeraamalla eri puolilla Ranskaa järjestettäviä kansalaiskeskusteluja. Kaksi kuukautta kestäviin keskusteluihin kutsuttiin kansalaisia ja paikallispoliitikkoja, ja niissä nousseet huolet ja ehdotukset luvattiin ottaa huomioon tulevassa politiikassa. (Yle 4.2.19) Lisäksi Macron käynnisti ”Suuren debatin”, jonka kautta kansalaiset voivat lähettää kysymyksiä päättäjille. Macronin kymmenen ministeriä keskustelivat kymmenen tuntia nuorison suosimassa Twitch-palvelussa kansalaisten kanssa demokratiasta ja julkisesta varainkäytöstä (HS 19.2.19). Nämä toimet voidaan tulkita Macronin vuorovaikutteisiksi yritykseksi huomioida kansalaisten hajautuneet tarpeet. (0,25)

Toimet voidaan myös nähdä Rosanvallonin ehdottamien *julkisten toimikuntien* perustamisena (s. 320), minkä kautta voidaan luetteloida yhteiskunnan tarpeita ja vaatimuksia, sekä tuottaa analyysejä, käynnistää keskusteluita ja hahmotella valintavaihtoehtoja. Tällaiset uudet instituutiot ovat Rosanvallonin mukaan keskeisiä demokratian legitimiteetin vahvistajia tilanteessa, jossa yhteiskunnallisen ilmaisun kiihtynyt fragmentoituminen on vaaliedustuksellisuuden kriisin. (0,25)

Osa mielenosoittajista piti Macronin tv-puhetta riittämättömänä ja teatterina. Myös Macronin kansalaiskeskustelua pidettiin ”hölynpölynä” ja vanhojen virheiden korjaamisena todellisten uudistusten sijaan (Yle 4.2.19). Osa kansalaisista tulkitsi siis Macronin liennytystoimet vain rituaaliseksi esittämiseksi todellisen oikeustyön tai tiedonvaihdon sijaan (0,25). Toisaalta osa kansalaisista taas vaikutti tyytyväisiltä sadan euron minimipalkan korotukseen. (HS 11.12.18)
Lisäksi keltaliivien kannatuksen hupeneminen ja Macronin kannatuksen lisääntyminen (HS 20.2.19) voivat olla merkkejä siitä, että kansa myös uskoi presidenttiään ja piti hän uusia toimia kannatetavina. (0,25)

5) Analysoi aineiston pohjalta kansalaisten poliittisen identiteetin muutoksia Ranskassa (5p)

Poliittisen identiteetin käsitettä ei erikseen tarvinnut määritellä, sitä saattoi käyttää arkikielisenä käsitteenä, joka kuvaa kansalaisten poliittisia arvoja ja näkemyksiä sekä sitoutumista tai etäisyyttä suhteessa puoluepolitiikkaan ja kansalaisliikkeisiin. Poliittisen identiteetin muutoksia saattoi jäsentää kollektiivisena tai ryhmä- tai yksilötason ilmiönä. Vastauksessa saattoi käyttää myös Rosanvallonin teoksen eri lähtökohtia hyväkseen, mutta niitä ei edellytetty.

Aineistossa tuodaan esille puolueiden ja kansanliikkeiden poliittisen kannatuksen nopeitakin muutoksia. Saattoi päätellä, että yleisesti kansalaisten sitoutuminen ei perustu aiempaan tapaan sosioekonomiseen asemaan, joka oli luonut pitkäaikaisia sidoksia puolueiden arvomaailmaan. Vasemmiston ollessa vallassa oli oikeisto koonnut voimia ja valta vaihtunut vaaleissa, mutta vaihtoehdot tunnistettiin perinteisten puolueiden joukosta. Myös uusien puolueiden kannattajien sidokset puolueisiin ovat löyhiä, tästä kertoo myös Macronin kannatuksen heilahtelu. Kannatusta saavat eivät voi olla varmoja tuen jatkumisesta. Kansalaiset harkitsevat niin puolueiden kuin myös uusien liikkeiden toimintaa ja voivat muuttaa mielipiteitään. Yksittäiset asiat voidaan tulkita merkiksi epäoikeudenmukaisuudesta ja mielipiteet saada nopeasti kannatusta. Keltaliivien tapauksessa kasvun vaihetta seurasi kannatuksen hajaantumisen vaihe. (Yleinen tulkinta poliittisten sitoumusten löyhentymisestä 1p)

Ranskan vaalitulosten ja vaalien uutisoinnin perusteella saattoi tarkemmin eritellä kansalaisten näkemyksiä puolueista ja syitä kannatuksen muutoksille. Puolueet eivät ole osanneet tulkita yhteiskunnallista muutosta, erilaisille vähemmistöille tärkeitä asioita ja uudenlaisten asioiden nousua kansalaisten yleisen huolen aiheeksi. Le Pen on menestynyt maahanmuuttokritiikillä, Macron puhuu yleisesti Ranskan pelastamisesta ja pyrki erottautumaan sekä vasemmiston että oikeiston linjauksista. Macronin vaaliretoriikan keskeinen idea oli yhtenäinen, osapuolipolitikoinnista vapaa Ranska. Vanhoja puolueita kohtaan tunnettiin epäluuloa myös korruptioskandaalien takia, eivätkä Ranskan vanhat puolueet ole kyenneet vastaamaan omilla kannatusta kokoavilla ohjelmilla. Puoluekentän epävakaus ja poliittisen identiteetin hahmottamisen vaikeudet ovat Macronin vaalivoiton taustalla. Kansalaiset ovat kuitenkin halunneet luottaa vaihtoehdon tarjoavaan poliitikkoon, kuten jo aiemmin Le Penin liikkeeseen. (Vanhojen puolueiden kannatuksen hupeneminen ja uusien poliittisten puolueiden nousu 1p)

Poliittisten puolueiden saattoi nähdä henkilöityvän poliittisten johtajien ympärille ja kansalaisten poliittinen identiteetti jäsentyi uusia johtajia ja heidän ohjelmaansa koskevien odotusten pohjalta. Ohjelmien merkitys poliittisessa elämässä ja poliittisen kannatuksen kokoamisessa on edelleen merkittävä, kansalaisille koetettiin tarjota uusia tavoitteita, joita puolueen johtaja kykenisi toteuttamaan. Siten myös pettymys Macronin toimintaan oli niin voimakasta, kun uusi ohjelma tarkoitti kansalaisten mielestä sittenkin uusia epäkohtia ja poliittinen luottamus heikkeni nopeasti. Puolueen pitkäaikaisten arvojen sijaan uudessa tilanteessa puolueen johtajan henkilökohtainen esiintyminen ja puolueen sekä henkilön ohjelma samastetaan. Vaaleissa on kyse henkilön ja ohjelman kannattamisesta. (Henkilöityvä puoluepolitiikka 0,5 p)

Ranskassa katujen puhe on näkynyt yleisesti kansalaisten valmiutena tarkastella kriittisesti politiikkaa ja antaa sijaa mielipiteiden ilmaisulle. Hallitsevia vastustavat ja vastademokraattiset poliittiset identiteetit kuuluvat ranskalaiseen kulttuuriin. Macronin vastaisissa mielenosoituksissa mieltään osoittivat erityisesti ammattiliittoihin kuuluvat työntekijät, vähäosaiset ja maaseutu, joihin Macronin uudistusten ja leikkausten koettiin ensi sijassa kohdistuneen. Aineiston mukaan ranskalaiset kokivat sympatiaa näitä ryhmiä

kohtaan. Vihaiset väkijoukot oli tulkittavissa Ranskan kansalaisille kuuluvien oikeuksien vaatijoina ja ranskalaisen identiteetin ja elämäntavan puolustajina. Oma osansa tunnekuohussa on ollut pettymys ja ärtymys Macronin kommunikaatiotapaan tämän kohdattua alkuun vastoinkäymisiä ja vaatimuksia. Presidentti vetäytyi mediasta ja dialogiyhteydestä, vaikuttaen siten ”etäiseltä”, ”vauhtisokealta” ja ”vallanhimoiselta. Kansa sai aineksia tulkita kansan ja eliitin etäisyyttä. (kansan ja eliitin suhteet kansalaisten tunnistaman identiteetin määrittäjänä 0,75p)

Kritiikin jatkuessa Macron pyrki toimillaan luomaan kuvaa kansalaisten toiveet huomioon ottavana presidenttinä. Osa kansasta oli valmiita tukemaan Macronia uuden minimipalkan, konkreettisten toimien takia. Osa kansasta piti kiinni hallituksen linjan arvostelusta ja epäili selvästi Macronin toimia. ”Osa kansasta vaikuttaa yhä perinteiseen tapaan äänestämällä, osa antaa katujen puhua, osa taas ei osallistu millään tavalla politiikkaan”. Aineisto antaa ymmärtää, että Ranskassa ei ole yhtä yhtenäistä kansaa (poliittista identiteettiä). Vaikka Macron menestyi puhumalla yhtenäisen Ranskan nimissä, kannatus hiipui nopeasti, häntä oli kannatettu eri syistä, kannattajat olivat lähtöisin eri puolueista ja olivat eri syistä pettyneitä. Macronin toiminnan kritiikissä ja keltaliivien toiminnasta näkyy, että kansa koostuu kokoelmasta erilaisia poliittisia identiteettejä, jotka sirpaloituvat entisestään, kun kansalaisryhmät arvioivat edeltäviä toimia. (johtajavetoisen politiikan ja kansaliikkeiden toimet kansalaisten jatkuvan arvioinnin kohteena, yleiskuva 0,75p;)

Kansan ja eliitin jako kärjistyi aineiston kuvaamissa vaiheissa ja keltaliivit nostivat kansalaisten poliittisen identiteetin kysymykseksi: lähteäkö vastustamaan hallituksen toimia vai ei. Alkuvaiheessa hallituksen kritiikkiin oli helppo yhtyä. Radikalisoituminen ja väkivaltaisuudet toivat esille tilanteen, jossa osa kansalaisista harkitsi uudelleen, mihin olivat keltaliivien mukana sitoutumassa. Osa kansasta toi esille erilaisen vastalauseen, ”punahuivit” korostivat olevansa myös kansaa ja eri mieltä keltaliivien toimintatavasta. Avoimeen liikkeeseen, joka toimii ilman johtajia ja varsinaista organisaatiota, liittyi radikaali-oikeiston aktivisteja ja heidän anti-semitistiset toimensa hajottivat edelleen liikettä. Ihmisten oli entistä vaikeampi identifioitua liikkeeseen, jota he aluksi olivat kannattaneet. Ja Macron tuomitsi anti-semitistiset toimet ja sai täten palautettua jonkin verran kannatustaan. (0,5p)

Identiteettiin kuuluvat arvot ja mielipiteet, mutta myös tavat ilmaista niitä ja tavat suhtautua perinteisiin poliittisiin instituutioihin ja esim. vaalidemokratiaan. Erilaiset ryhmittyvät tulivat alkuvaiheessa keltaliivien taakse, koska he toimivat kanavana ilmaista hallitusta vastustavat mielipiteet. Yhteistä poliittista linjaa ja identiteettiä eivät keltaliivit kyenneet tarjoamaan tukijoilleen, vaikka yrittivätkin muodostaa uudenlaista ohjelmaa. Erilaisista yksityiskohtaisista toiveista oli vaikea muodostaa yleistä ohjelmaa. Keltaliivien yleinen yhdistävä tekijä oli eliitin vastaisuus, ei uusi ohjelma. Eliitin epäily ja halu ottaa etäisyyttä vanhoihin instituutioihin nähden näkyi myös keltaliivien suhtautumisessa vaalidemokratiaan, kannanotot jakautuivat, kun osa näki liikkeen ohjelmallisena ja siten piti mahdollisena osallistumista vaaleihin. (0,5p)

6) Analysoi aineiston perusteella vaalidemokratian ja vastademokratian jännitteitä Ranskassa. Tarkastele erityisesti vaalidemokratiassa valittujen poliittisten päättäjien ja vastademokratian toimijoiden käsityksiä toimintansa oikeutuksesta. (6p)

Rosanvallon kuvaa vaalidemokratian ja vastademokratian käsitteillä refleksiivisen demokratian eri puolia. Vaaleissa äänestäjillä on yhtäläinen oikeus vaikuttaa edustajien valintaan ja vaalit antavat niissä menestyneille laillisen oikeuden tehdä instituution vallassa olevia päätöksiä. Kansalaiset harkitsevat (reflektoivat) ja valitsevat edustajat ja valitut edustajat kuten presidentti Emmanuel Macron harkitsevat ja päättävät asioista. Vastademokratia kuvaa kansalaisten demokratiassa harjoittaman kontrollin ja aktiivisuuden muotoja, joita Rosanvallon on pelkistänyt kansalaistarkkailijan, kansalaistuomarin ja kansalaisveton esittäjän rooleiksi (Rosanvallon s 20). Kansalaiset voivat ilmaista mielipiteensä ja vastalauseensa, kuten keltaliivit mielenosoituksissa. (käsitteiden esittely ja osapuolten nimeäminen aineistossa 0,5p)

Vaali- ja vastademokratian käsitteiden keskeisimmät sovellutukset aineistossa (seuraavat kaksi kappaletta: 1p+1p):

Macron menestys presidentin vaalissa ja hänen kannalta keskeisen puolueliittouman menestys parlamenttivaalissa vahvistivat vaalin suoman mandaatin eli laillisen oikeuden tehdä päätöksiä. Vaalit antoivat ennalta muodollisen oikeuden Macronille ja hänen puolueelleen toteuttaa esittämäänsä ohjelmaa, mutta ohjelman toteutus, mm. työttömyyden alentamisen keinot ja menojen rahoitus veroilla, herättivät vastustusta osassa kansaa. Vaalihetken ja sen jälkeisen tilanteen erottelu ja arviointi, ml. alhaisen äänestysprosentin ja kannatuksen laskun tarkastelu. (1p)

Keltaliivien toiminta kokosi Macronin politiikan vastustajia yhteisiin mielenosoituksiin. Vastademokratialle tyypillisin tavoin he pyrkivät kontrolloimaan valtaapitäviä mm. tuomalle esille heidän mielestään kansalaisten tasa-arvoa loukkaavia epäkohtia. Epäluulon ja varautumisen osoituksia on runsaasti sekä tekstissä että kuvissa, Macronin puheita epäiltiin, häntä pidettiin elitistisenä ja hänen toimien sanottiin hyödyttävän vain rikkaita. Dieselveron vastustus ilmensi myös vetovaltaa. Keltaliivit kokevat olevansa epäoikeudenmukaisuuden tulkkeja ja oikeuttavan siten toimintansa. (1p)

Macron sanoi toteuttavansa vaalilupauksiaan ja vetosi toiminnan legitimointiin eli oikeuttamiseen ennalta. Lisäksi hän antoi ymmärtää ajavansa ohjelmallaan Ranskan yleistä ja yhteistä etua ja oikeuttavan siten toimintansa ikään kuin maan kokonaisetua ajavan hallinnon tavoin sekä toimivansa myös kansan vastustuksesta riippumatta (s.2-3; vrt. Rosanvallon 122, 134, 148). Macronin käsitystä itsestään Ranskan yhdistäjänä saattoi verrata de Gaullen tavoitteeseen nousta monarkin tavoin puolueiden yläpuolelle (Rosanvallon, 108). (Oikeutus yleisen edun pohjalta 0,5p)

Kun Macron piti vastustuksesta huolimatta kiinni omasta ohjelmastaan, hän näytti mielenosoittajien mielestä etäiseltä eliitinjäseneltä, joka ei kuunnellut kansaa. Macronin eristäytyminen median tavoittamattomiin lisäsi etäisyyttä kansalaisiin. Vaali- ja vastademokratian jännite näkyy siten poliittisen eliitin ja tavallisen kansan ja heitä edustamaan nousseiden keltaliivien välisenä jännitteenä. Kansa osoitti mieltään suoraan kadulla ja Ranskassa eliitin ja kansan välinen jännite on aiemminkin näkynyt herkästi, tekstissä viitataan katujen demokratian perinteeseen. Mielenilmaukset myös saavat helposti tukea kansalaisilta, ”yksi osa kansasta on kadulla ja toinen katsoo heitä myötämielisesti”. Keltaliivien saama tuki näkyi Facebookissa ja mielenosoitusten osallistujamäärissä ja osallistujamäärien nähtiin oikeuttavan toimintaa. Etenkin Macronin tai eliitin ja keltaliivien välistä vastakkainasettelua saattoi analysoida kuvien perusteella, samoin monia muita

kohtia, pisteytys sisältyy aina kunkin kohdan pisteisiin eli kuvien analyysillä saattoi osittain korvata tekstin erittelyä (eliitin ja kansan välinen suhde, 0,5p)

Kansalaisten luottamus puolueisiin oli heikentynyt ja äänestysprosentti oli alhainen. Lisäksi vanhat puolueet olivat osin jopa romahtaneet, eikä selkeää oppositiota jäsentynyt. Täten hallituksen toimia vastustavat eivät löytäneet parlamentista tahoa, johon olisi luotettu ja haluttu vaikuttaa.. Mielenosoitukset oli nähtävissä ikään kuin katujen oppositioksi hallitusvaltaan nähden, kun puoluepolitiikka ei tuottanut toimivaa oppositiota (keltaliivien järjestäytyminen vaihtoehtona vaikuttamiselle puolueiden kautta 0,5p)

Keltaliivien kannatuksen ja toiminnan jatkuessa Macron arvioi tilannetta uudelleen ja korosti kansan oikeutta tulla kuulluksi, vaikka hän piti kiinni ohjelmastaan. Hän teki myös myönnytyksiä aiempiin päätöksiinsä. Lisäksi presidentti avasi uuden keskustelukampanjan ja alkoi toimia vuorovaikutusdemokratian keinojen pohjalta. Vastademokratian toimilla oli siten vaikutusta vaalidemokratian mandaatilla toimivan Macronin tapaan toimia ja osin toiminnan sisältöön. Macron koetti siis purkaa jännitteitä ja oikeuttaa politiikkansa uudella tavalla, joka perustuu vaalimandaatin lisäksi läheisyyslegitimiteettiin. Läheisyyslegitimiteettiin hän on aiemmin nojannut vain esiintymällä kansan parissa, puhumalla ylhäältä vaaleihin saakka, mutta protestien jatkuessa myös vuorovaikutusdemokratia nousi esille. (1p)

Keltaliivit esiintyivät kansan omana liikkeenä, jolla ei ollut johtajia, vaan kansa ikään kuin organisoi kulloinkin välittömästi ja ilman välikäsiä oman toimintansa. Vastustuksen osoittaminen oli kuitenkin ainoa vahva yhteinen nimittäjä, sen sijaan keltaliivien oli vaikea löytää omia yhteisiä tavoitteita, kun toiminta ei ollut järjestäytynyttä, eikä haluttu järjestäytyä perinteiseksi poliittiseksi liikkeeksi. Siten keltaliivien oli vaikea oikeutta toimintaansa pysyvämpänä liikkeenä, vaikka vastalauseiden ilmaisut jatkuivat. Osa ei halunnut ottaa käyttöön lainkaan vaalidemokratian mukaisia keinoja keltaliivien tavoitteiden ajamiseksi , koska ne liittäisivät liikkeen eliittien maailmaan. Liikkeen sisäiset jännitteet vaikeuttivat liikkeen yleistä oikeuttamista. (0,5p)

Keltaliivien joukossa ilmeni hyvinkin erilaista protestointia. Väkivaltaiset ja antisemitistiset toimet saivat osan kannattajista kyseenalaistamaan keltaliivien toimintatavat sekä oikeutuksen puhua yksin kansan puolesta, vastademokratiassa on useita toimijoita (punahuivit), jotka voivat puhua kansan puolesta. Saattoi pohtia myös mitkä toimintamuodot sopivat vastademokratian toimijoille, missä määrin tuli sitoutua demokratian ja ihmisoikeuksien pelisääntöihin. Kansan hiljainen enemmistö näytti tulevan sekä keltaliivien radikalisoitumisen että Maronin aloittaman vuoropuhelun ja uusien lupausten takia Macronin taakse. (0,5p)

Aineisto koostui median tuottamista uutisista, ja vastauksessa saattoi pohtia, miten poliittinen julkisuus tuottaa kuvaa vaali- ja vastademokratian toimijoista. Edellä todettu eliitin ja kansan erottelu sekä Macronin ja keltaliivien uskottavuuden arviointi ovat nähtävissä myös median tapana osallistua refleksiiviseen demokratiaan ja tehdä vaali- ja vastademokratia näkyviksi ja myös ottaa kantaa periaatteisiin ja toimijoihin. Perinteisenmedian rinnalle on tullut sosiaalinen media, joka on aineiston mukaan ollut keltaliivien toiminnan organisoinnissa keskeinen. Kansalaisten kokemukset on tehty siellä jaettaviksi ja tehty niistä toimintaa oikeuttavia uutisia. Sosiaalisen median hyödyntäminen on vastademokratialle mahdollinen tapa toimia ja viestittää, tuoda esille epäkohdat ja jännitteet omalla tavalla sekä siten oikeuttaa toiminta. (0,5p)

Vastademokratian toiminnalla on ollut merkitystä päättäjien tavalle toimia. Ne nostivat esille epäkohtia ja konfliktin jatkuttua Macron pyrki vastaamaan Ranskan sisäistä konsensusta vahvistaen. Vaalien ja vastademokratian periaatteita vastaavat toimet ja toimijat voivat joutua vahvaan konfliktiin tai täydentää toisiaan. Reflektiivisessa demokratiassa näiden toimintamuotojen yhteensovittaminen edellyttää osapuolilta pyrkimystä konsensukseen ja osin myös uusien toimintatapojen hakemista, jotta kansalaiset tunnistaisivat demokratian

toimivan oikeutetulla tavalla. Aineiston pohjalta saattoi todeta Rosanvallonin käsitteiden tarjoavan aineksia tulkita Ranskan poliittista tilannetta. (0,5p)

7) Analysoi aineiston pohjalta Macronin ja keltaliivien taistelua läsnäolosta ja huomiosta mediayhteiskunnassa. (6p)

Tehtävänannon mukaisesti tässä tehtävässä tuli analysoida aineistoa. Arvioinnin kohteena on vastaajan kyky analyyttiseen ajatteluun, mikä on yliopistossa oleellista. Analysointi tarkoittaa huolellista lukemista, aineiston järjestelyä, sisällön ja/tai rakenteiden erittelyä, jäsentämistä tai reflektointia (pohtimista) jostain relevantista näkökulmasta: mistä aineistossa kyse, mitä johtopäätöksiä siitä voidaan vetää, mitä aineisto kertoo yhteiskunnasta laajemmin ja miksi esimerkiksi media esittää poliittiset tapahtumat (tässä valitussa) aineistossa esitetyllä tavalla, jne. Esimerkiksi miten ja miksi media esittää presidentin kättelemässä kansalaisia, tavallisen kansalaisen tiloissa (luokkahuone, keskellä lastensairaalan ja tehtaan työntekijöitä) tai mielenosoittajat katsomassa presidentin puhetta teltassa tai vastaamassa sosiaalisen medianareenoilla. Tai miten ja miksi presidentin ja mielenosoittajien läsnäolon tavat mediassa eroavat toisistaan.

Pisteytyksen perusteet yleisestä analysoinnista ja aineiston referoinnista (maks. 3 pistettä)

Analyysi edellytti sisällöllisen aineksen luokittelemista aiheiden tai teemojen perusteella, ja niiden pohtimista käsitteellisesti. Pelkästä aineiston erinomaisesta referoinnista tai tiivistämisestä sai korkeintaan vain puolet pisteistä (3p.). Analyysi edellytti käsitteellistä tulkintaa aineiston ja oman ajattelun kanssa joko Rosanvallonin kirjan pohjalta tai muiden käsitteiden avulla.
Analyysin helpottamiseksi valintakokeen tekijät laativat väliotsikot, jotka ryhmittävät aineistoa. Näitä teemoja olivat: Ranskan vaalit vuonna 2017, Macronin toiminta presidenttinä, Mielenosoitukset, Macronin vastaukset ja Keltaliivien liike? Uutiskooste ei ollut kronologisessa vaan tässä väljässä temaattisessa järjestyksessä. Median alkuperäiset otsikot oli aineistossa merkitty kursiivilla sekä annettu julkaisupäivämäärät ja tekijätiedot. Vastaaja saattoi käyttää otsikoitua jäsentelyä tai tehdä oman teemoittelun tai analysoida aineistoa painottaen muuten mainitsemiinsa pääkohtiin (esim. Rosanvallonin pohjalta Macronin/keltaliivien läsnäolon politiikan analysointiin) tai analysoida eri medioiden toimintamuotoja läsnäolon politiikassa, jne.. Myös mediayhteiskunta -käsitteen avulla aineiston analyysi oli yhtälailla mahdollista vuorovaikutuksena, esityksinä, politiikkana ja osana yhteiskunnallista vallankäyttöä (esim. Macronin ja/tai keltaliivien välinen viestintä tai heidän viestintä ja vuorovaikutus kansalaisten kanssa, median esitystavat, eri toimijoiden käyttämät viestintästrategiat jne.), koska mediasta on mm. Rosanvallonin mukaan tullut olennainen väline uudelle läsnäolon politiikalle.

Analyysi edellytti, että läsnäoloa ja huomion kiivastakin tavoittelua (taistelua) oli yleisesti jäsennetty käsitteellisesti (esim. Rosanvallonin pohjalta läheisyyden muuttujien avulla, kuten sijainti, vuorovaikutus, interventio) tai läsnäolon politiikkaan liittyvien käsitteiden avulla (mm. samastuminen/ erottautuminen, myötätunto / hylätyksi tulemisen tunne, kansan tai kollektiivisen identiteetin / symbolisen yksilön käsite jne.). Jos analyysi jäi yleiselle tasolle, tai keskittyi vain yksityiskohtien erittelyyn (esim. pelkkään kuva-analyysiin) ilman johtopäätöksiä, saattoi saada maksimissaan 3 pistettä.

Kriteerit 4-6 pisteen vastaukseen

Yli 4 pisteen vastaus edellytti aineistosta nostettujen yksityiskohtien esittämistä esimerkkeinä ko. käsitteistä, ja tulkinnan tekemistä (tekstin kopioimisen ja referoinnin lisäksi). Alla on esimerkkejä, joista kustakin sai 0,25 pistettä. Myös muista aineistosta nousevista esimerkeistä sai vastaavasti 0,25 pistettä, jos vastaaja pystyi liittämään ne läsnäoloon ja/tai huomioon.

Analyysissa piti esittää erilaisin esimerkein (kukin 0,25 p), miten läsnäolo ja huomionsaanti tulevat media-aineistossa esiin, millaisia viestintästrategioita toisaalta Macron ja toisaalta keltaliivit käyttävät (0,25). Tekstien tai kuvien tulkinta on eri asia kuin niiden (deskriptiivinen) kuvaileminen (Esim. kuvailu Kuvasta 1: ’kuvassa Macron vierailee lasten sairaalassa’; tulkinta Kuvasta 1: ’kuvassa Macron toteuttaa läsnäolon politiikkaa vierailemalla lasten sairaalassa, osoittaen näen myötätuntoa ja empatiaa asettautumalla hoitajien rinnalle’). Tarkasta ja yksityiskohtaisesta kuvailusta saattoi saada korkeintaan puolet ko. kohdan analyysin pisteistä.

Jos vastaaja ei esittänyt koko aineistosta referoivaa tiivistelmää, vaan keskittyi analysoimaan jostakin näkökulmasta, saattoi yhtä hyvin saada täydet pisteet, jos analyyttiset käsitteet oli määritelty tai muuten käytetty niitä johdonmukaisesti. Esimerkkejä tällaisista analyyseista: kuvien ja teemojen pohjalta medioiden esitystapojen analyysi läsnäolosta ja huomion tavoittelusta (0,25); tai medioiden erilaisia tapoja organisoida poliittista toimintaa (tv ja muu valtamedia näyttäytymisen paikkana, jota voidaan seurata vaikka etäältä mielenosoitusteltassa; Facebook keltaliivien poliittisen organisoitumisen ja yhteisöllisen viestinnän muotona; Twitch-suoratoistopalvelu, sosiaalisen median vuorovaikutuksen areenana, jossa johtavat poliitikot ja kansalaiset voivat kohdata reaaliajassa) (0,25).

Yksityiskohtaisia esimerkkejä, miten läsnäolo ja huomion tavoittelu näkyvät aineistossa (maks 3 p.)

Esimerkkejä Macronin läsnäolosta: Macron nousi presidentiksi perustamansa uuden poliittisen liikkeen (*La République en marche*, Tasavalta liikkeelle) johtajana. Vaalikampanja perustui vahvaan läsnäolon politiikkaan mediassa ”hurmaa ja hallitse” -tyylillä, jota myös kritisoitiin mediassa (0,25).
Presidentiksi tultuaan hän vetäytyi julkisuudesta (etäisyys kansasta) eikä antanut haastatteluja (0,25). Ensimmäinen haastattelu, jossa Macron vakuuttaa vähän ylimielisesti johtajuuttaan uutena presidenttinä, että ”Minua ei pysäytä joidenkin ihmisten tyytymättömyys” (HS 13.4.2018), mutta kuitenkin lopulta antoi haastattelun luokkahuoneessa (halusi näin osoittaa olevansa kuitenkin lähellä kansaa; eikä siis mediassa tavoitellut institutionaalista huomiota, vaan hän jätti väliin mm. Ranskan kansallispäivänä presidentin perinteisen televisiohaastattelun). (0,25)
Kun mielenosoittajat kertovat osattomuuden tunteista tehtaalla Amiensissa (HS 6.12.2018), Macron rientää itse sinne, ja viipyy tehdastyöläisten parissa, toisin kuin Le Pen, joka kävi vain kuvauttamassa itsensä siellä. Näin työläiset näyttäytyvät harjoitetun politiikan uhreina (Rosanvallonin käsite). Macron osoittaa näin myötätuntoa ja empatiaedustamista (0,25).
Läsnäolo edellyttää todellista fyysistä läsnäoloa (Macronilla koulu, lastensairaala, tehdas) ja psykologista läsnäoloa (huomiota, empatiaa, myötätuntoa), joissa sekoittuvat fyysiset ja psykologiset elementit (0,25): Sairaalassa hoitajat ottavat selfien Macronin kanssa ja tehtaalla Macronia ympäröivät työläiset, Macron näyttää samastuvansa kansalaisiin ja laskeutuu heidän luo. (0,25)

Läsnäolon politiikka lähtee Rosanvallonin mukaan yksilöiden tarinoista. Näin myös Macron loi tarinansa mediassa ”maakuntien lapsena” ja sai kansan liikkeelle politiikan ulkopuolelta tulevana, tavoitteenaan yhdistää Ranska omalla Le Marche –liikkeellä (0,25).
Jatkuvan medialäsnäolon seurauksena Macronia alettiin pitää kuitenkin elitistisenä

julkkiksena (”hollywoodmainen käytös”, ”eliitin ilmikuva”). (0,25)
Vaikka keltaliivit saivat näyttävillä mielenosoituksilla paljon julkisuutta, he eivät halunneet organisoitua muuten kuin Facebookin kautta kaduille eivätkä halunneet nostaa ketään henkilöä johtajaksi. Mutta keltaliivien aktivisti Levavasseurin yksilötarina kiehtoi mediaa ja hän myös asettui keltaliivien EU-ehdokkaaksi, mutta saikin vastaansa keltaliivien vahvan kritiikin ja hän joutui luopumaan (0,25). Tällaista kilpailua ja taistelua läsnäolosta ja huomiosta voi kutsua interventioksi ja jopa ”läsnäolomilitanttiudeksi” (Rosanvallonia käyttäen), mutta yhtälailla tällaista läsnäoloa käsitteellisesti tätä voi kutsua median ja politiikan henkilöitymiseksi (0,25)

Keltaliivien toiminta on tyypillistä vastademokratiaa (Rosanvallonin käyttämä käsite kansalaislähtöisestä poliittisesta toimijuudesta) (0,25): ”Kukaan ei ajattele kaupunkien laitamilla, maakunnissa ja maaseudulla asuvaa väkeä”, sanoo Pariisin esikaupunkialueella asuva Priscillia Ludosky. Hän aloitti toukokuussa online-vetoomuksen, jossa on nyt yli 850 000 nimeä. (IS – STT 17.11.2018.) Vastademokraattisen osallistumisen tavoissa käytetään valvonta-, veto-oikeus ja tuomitsemiskeinoja, joilla kansalaiset (mm. toisaalta keltaliivit ja toisaalta punahuivit, jotka tuomitsevat väkivallan) hankkivat tietoa ja pakottavat vallanpitäjät (tässä Macronin) perustelemaan paremmin toimintansa näyttävän mediaesiintymisen sijaan. (0,25).

Väkivaltaiset keltaliivien yhteenotot poliisin kanssa Pariisin keskustassa (mm. Kuvat 6 ja 7) ja juutalaisvastaisten töhryjen aalto ovat tyypillisiä esimerkkejä, miten huomio ja medianäkyvyys taataan ja siitä tulee jopa (anarkistinen) itsetarkoitus. (0,25)

Erilaisten kansallisten symbolien valjastaminen poliittisen toimintaan takaa myös huomiota ja näkyvyyttä. Pariisissa tällaisena pyhänä paikkana on pidetty juuri Riemukaarta, Tasavallan aukiota, Champs-Élysées –katua jne. Kun punahuiviset mielenosoittajat lauloivat Marseljeesia ja kantoivat Ranskan lipun ohella EU:n tunnuksia, näitä voi tulkita symboliseksi taisteluksi huomiosta ja läsnäolosta vallanytimessä, Pariisissa (0,25)

Macronin televisiopuhetta käsittelevät sekä uutisteksti (HS 28.11.2018) pääkirjoitus (HS 11.12.2018) osoittivat, että Macron oli vaihtanut tyyliä ”Poissa olivat ylätyyli, nokkeluus ja ¬eurooppalaiset visiot”. Media näyttää kuinka kansalaiset (keltaliivit) seuraavat puhetta teltassa tai kuuntelevat kaiuttimesta. Macron ei kuitenkaan tule lähelle keltaliivejä, kuten Amiensin työläisiä tai sairaalan työntekijöitä. (0,25)

Myötätunnon osoituksena Macron vetosi myös vanhuksiin, jotka ovat suuttuneet veronkorotusten vaikutuksista eläkkeisiin ja pyysi heiltä venymiskykyä, korosti samalla että veronkorotukset eivät osu köyhimpiin eläkeläisiin. (HS 13.4.2018) (0,25)

Aidon vuoropuhelun sijaan presidentin julkiset esiintymiset ovat olleet pikemminkin edustavilla hymykuvilla varustettuja tiedonantoja (tutkijan lausunto HS 10.8.2017). Läheisyyden sijaan ne koettiin etäisinä ja näyteltyinä (0,25)

Rosanvallonin käsitteiden määrittelyä tai käyttöä ei edellytetty, mutta niiden avulla analyysistä sai yhtä lailla pisteitä kuin muistakin analyyttisistä käsitteistä. Taistelua läsnäolosta ja huomiosta voi analysoida muidenkin aineistosta nousevien esimerkkien kautta. Tähän on nostettu keskeisiä, joita myös vastauksissa oli paljon käytetty. (0,25).